

การวิเคราะห์แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ในการส่งเสริมการศึกษา เพื่อสร้างเยาวชนให้เป็นสุภาพบุรุษ

นางสาวรัชดา ภูมิรินทร์วรากุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาสารัตถศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974-631-838-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I16654457

AN ANALYSIS OF THE KING RAMA VI'S THOUGHTS ON THE EDUCATIONAL
ENHANCEMENT OF THE YOUTH'S GENTLEMANLINESS

Miss Rachada Pummarinvarakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of foundations of Education
Graduate school
Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-631-838-1

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

รัชดา กุมรินทร์วรากล : การวิเคราะห์แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการส่งเสริมการศึกษาเพื่อสร้างเยาวชนให้เป็นสุภาพบุรุษ (AN ANALYSIS OF KING VI'S THOUGHTS ON THE EDUCATIONAL ENHANCEMENT OF THE EDUCATIONAL GENTLEMANLINESS. อ.ที่ปรึกษา : ผศ. ครมกรรณิกานต์ สัจกุล, 310 หน้า.

ISBN 974-631-838-1

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการส่งเสริมการศึกษาเพื่อสร้างเยาวชนให้เป็นสุภาพบุรุษ

ผลจากการศึกษาพบว่า แนวพระราชดำริทางการศึกษาของพระองค์มีพระราชประสงค์ที่จะให้นักเรียนเป็นคนมีคุณภาพ กล่าวคือ มีความรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ มีความสามัคคีในหมู่คณะ มีมนุษยธรรม ระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มานะอดทน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีความกล้าหาญ กตัญญู ฯลฯ โดยทรงจัดตั้งโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ขึ้น 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมหาดเล็กลหวง มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้สำเร็จการศึกษารับราชการเป็นข้าราชการบริหารหรือมหาดเล็กระจำราชสำนัก โรงเรียนราชวิทยาลัยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้นักเรียนมีความรู้ในวิชาภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ รวมทั้งการอบรมให้คุ้นเคยกับวัฒนธรรมตะวันตกอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อต่างประเทศ และเข้ารับราชการในกระทรวงต่าง ๆ โรงเรียนพรานหลวงเป็นโรงเรียนที่ตั้งขึ้นเพื่อการทำนุบำรุงศิษย์และคนตรี โดยให้การศึกษาวิชาสามัญแก่ข้าราชการในกรมมหรสพควบคู่ไปกับการฝึกหัดวิชาศิลปะและโรงเรียนมหาดเล็กลหวง เชียงใหม่ จัดเป็นสาขาที่สองของโรงเรียนมหาดเล็กลหวงกรุงเทพฯ ซึ่งโรงเรียนทั้ง 4 แห่ง มีวัตถุประสงค์หลักร่วมกันในการปลูกฝังให้นักเรียนเป็นสุภาพบุรุษ โดยได้ดำเนินการจัดการศึกษาและวิธอบรมนักเรียนตามแนวพระราชดำริ กล่าวคือ มีรูปแบบการจัดโรงเรียนแบบพับลิกสกูลของประเทศอังกฤษ โดยผสมผสานกับวิธีการอบรมแบบไทย เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ในวิชาการต่าง ๆ เป็นผู้มีความรู้เพื่อเป็นหลักในการประพฤติตน มีความเป็นผู้ดี คือมีบุคลิกภาพอุปนิสัยใจคอ ผลของการจัดการศึกษาตามแนวพระราชดำริของพระองค์ได้ผลิตคนที่มีคุณภาพ มีความเป็นสุภาพบุรุษตรงตามพระราชประสงค์ และสำเร็จการศึกษามาประกอบอาชีพในหน้าที่การงานต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

ภาควิชา ..... สार्वत्तศึกษา
สาขาวิชา ..... พื้นฐานการศึกษา
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิสิต ..... รัชดา กุมรินทร์วรากล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... กนกนพ ๒๕๓๗
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C 640112: MAJOR FOUNDATIONS OF EDUCATION

KEY WORD: THOUGHTS / KING RAMA VI / EDUCATIONAL ENHANCEMENT

RACHADA PUMMARINVARAKUL : AN ANALYSIS OF KING VI'S THOUGHTS ON THE EDUCATIONAL ENHANCEMENT OF THE YOUTH'S GENTLEMANLINESS. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. KANNIGA SACHAKUL, Ph.D. 310 pp. ISBN 974-631-838-1

This thesis aims to study King Rama VI's thoughts on the educational enhancement of the youth's gentlemanliness.

The findings of this study indicate that the King's thoughts were meant to bring up the students to be qualified youths, to love the nation, the religion and the king, to be unified, to be humanistic, to have discipline, honesty, responsibility, sportsmanship, perservance, hospitality, unselfishness, courage, gratefulness, etc. Therefore, His Majesty the King had established four schools under the royal patronage, namely the Royal Pages College which aimed to turn out graduates who would become civil servants, royal servants, or the Court's royal pages; the King's College School aimed to instill its students with the knowledge of foreign languages, especially English, including familiarizing the students with western culture which was the foundation for studying abroad and for working in various ministries. The Phram Luang School was founded to foster drama and music and to provide the education of ordinary subjects to the civil servants of the Royal Entertainment Department together with the learning of drama courses and the training of Thai dramatic skills, and the Chiang Mai Royal Pages College was the second branch of the Royal Pages College in Bangkok. Actually those four schools upheld a common purpose: they built up the youth to be gentlemen through the educational administration and the training techniques according to the King's thoughts, that is, the pattern of the school was similar to that of an English public school and integrated it with the Thai style of training the youth. In this way, the youth would be educated in various academic subjects, would be religious and would have behavioral principles. The youth would be young gentlemen, i.e., would have a good personality and a good character. The educational administration according to the royal thoughts resulted in the product of qualified men equipped with gentlemanliness as desired by the King. These graduates could earn their living in different professions profitable for their society and their country.

ภาควิชา..... สาร์ตตศึกษา
สาขาวิชา..... พื้นฐานการศึกษา
ปีการศึกษา..... 2537

ลายมือชื่อนิสิต..... รชดา ปุมมารินวารกุล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... กนกนัม, ๒๕๓๖
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความอนุเคราะห์และความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จากท่านจอมพลประภาส จารุเสถียร หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล หม่อมราชวงศ์วิฑูรย์ วัชรวิวงศ์ ศาสตราจารย์ ดร.พร ศรีจามร คุณบัว ศจีเสวี และนักเรียนเก่าโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ ทุกท่านที่ได้กรุณาให้สัมภาษณ์ตลอดจนคำแนะนำต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลอันเป็นประโยชน์ และมีค่ายิ่งนับเป็นพระคุณอย่างหาที่สุดมิได้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ที่กรุณาสละ เวลาและ เมตตาให้คำแนะนำช่วยเหลือตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์รัตนา ตุงคสวัสดิ์ ประธานคณะกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ประกาศรี สีหอำไพ และอาจารย์ นลอง สุนทราวาณิชย์ในการตรวจ แก้ไข เพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยในการสนับสนุนทุนวิจัย เจ้าหน้าที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ หอวิชาฐานุสรณ์ ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ประจำห้องสมุดต่าง ๆ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์แก่ ผู้วิจัยในการค้นคว้ารวบรวมข้อมูล

หากผลงานการวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีประโยชน์ต่อการศึกษาสืบไป ผู้วิจัยขอขอบคุณความดีทั้งปวงให้แก่ครู อาจารย์ทุก ๆ ท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาด้วยความเมตตาพร้อมทั้ง คุณพ่อ คุณแม่และพี่น้องในครอบครัวที่ได้ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยความรักความเอาใจใส่เสมอมา

รัชดา ภูมิรินทร์วรากุล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ

บทที่

1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
วิธีดำเนินการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว : พระราชประวัติ และภูมิหลังส่วนพระองค์อันมีผลต่อแนวพระราชดำริ เป็อง ต้นทางการศึกษา.....	13
พระราชประวัติสังเขป.....	13
ภูมิหลังและพระราชประวัติทางการศึกษา.....	14
พระอุปนิสัยและกิจกรรมส่วนพระองค์.....	29
3 การจัดการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	34
นโยบายและการจัดการศึกษาด้านอาชีพของราษฎร.....	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
นโยบายและการจัดการศึกษา เพื่อทวยราษฎร์.....	42
นโยบายและการจัดการศึกษาระดับมัธยมและอุดมศึกษา.....	48
นโยบายและการจัดการศึกษา เพื่อชาตินิยม.....	54
4 แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการส่งเสริมการศึกษา เพื่อสร้างยุวชนให้เป็นสุภาพบุรุษ.....	60
แนวพระราชดำรินในการส่งเสริมการศึกษาก่อนขึ้นครองราชย์.....	63
โรงเรียนในพระตำหนักสวนจิตรลดา.....	64
โรงเรียนวังสราญรมย์.....	68
ความสำคัญในการให้การศึกษาแก่เยาวชน.....	80
การจัดโรงเรียนอันได้รับแนวคิดจากพับลิกสกูลในประเทศอังกฤษ.....	83
ความหมายและลักษณะของความเป็นสุภาพบุรุษ.....	86
5 วิเคราะห์แนวพระราชดำรินในการจัดการศึกษา : โรงเรียนมหาดเล็กหลวง.....	90
ประวัติและความมุ่งหมายในการก่อตั้ง.....	93
อาคารสถานที่เรียน.....	94
หลักสูตรและการจัดการศึกษา.....	100
การบริหารและการจัดการ.....	117
บุคลากรทางการศึกษา.....	128
6 วิเคราะห์แนวพระราชดำรินในการจัดการศึกษา : โรงเรียนราชวิทยาลัย.....	153
ประวัติและความมุ่งหมายในการก่อตั้ง.....	153
อาคารสถานที่เรียน.....	170
หลักสูตรและการจัดการศึกษา.....	171
การบริหารและการจัดการ.....	175

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บุคลากรทางการศึกษา.....	183
การจัดโรงเรียนมหาดเล็กหลวงและราชวิทยาลัย.....	202
7 วิเคราะห์แนวพระราชดำริในการจัดการศึกษา : โรงเรียนพรานหลวงและ โรงเรียนมหาดเล็กหลวงเชียงใหม่.....	208
โรงเรียนพรานหลวง.....	208
ประวัติและความมุ่งหมายในการก่อตั้ง.....	209
อาคารสถานที่เรียน.....	210
หลักสูตรและการจัดการศึกษา.....	211
การบริหารและการจัดการ.....	216
บุคลากรทางการศึกษา.....	216
โรงเรียนมหาดเล็กหลวง เชียงใหม่.....	221
ประวัติและความมุ่งหมายในการก่อตั้ง.....	221
อาคารสถานที่เรียน.....	227
หลักสูตรและการจัดการศึกษา.....	230
การบริหารและการจัดการ.....	232
บุคลากรทางการศึกษา.....	234
8 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	243
รายการอ้างอิง.....	280
ภาคผนวก.....	294
ประวัติผู้เขียน.....	310

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนลำดับชั้นของหลักสูตรสามัญศึกษา พ.ศ. 2454.....	52
2	รายชื่อวิชาที่กรรมการได้ช่วยตรวจในการสอบไล่นักเรียน โรงเรียนมหาดเล็กหลวง.....	113
3	ค่าใช้จ่ายของโรงเรียนมหาดเล็กหลวงต่อปี.....	126